

УДК 581.526.35 (477:234.421.1)

ФЛОРА І РОСЛИННІСТЬ ВЕРХОВОГО БОЛОТА „СЕЛИЩЕ” (СХІДНІ БЕСКИДИ)

Д. Воронцов, О. Підгребельна

Інститут екології Карпат НАН України
вул. Козельницька, 4, м. Львів 79026, Україна

Досліджено рослинний покрив та стан збереженості оліготрофного пухівково-сфагнового болота „Селище”, що в околицях с. Завадка Сколівського р-ну Львівської області й межує з територією Національного природного парку „Сколівські Бескиди”. Рослинні угруповання верхового болота належать до асоціації *Sphagnetum magellanicum* (Malc. 1929) Kastner et Flossner 1933 (клас *Oxycocco-Sphagnetea* Br.-Bl. et Tx. 1943, порядок *Sphagnetalia magellanicum* (Pawl. 1928) Moore (1964) 1968, об'єднання *Sphagnion magellanicum* Kastner et Flossner 1933 em. Dierss. 1975). Аналіз видового складу флори болота свідчить про його перехід у стадію мезотрофізації. З огляду на раритетність подібних рослинних угруповань у межах Львівщини пропонуємо підпорядкувати болото „Селище” Національному природному парку „Сколівські Бескиди”.

Ключові слова: оліготрофне болото, НПП „Сколівські Бескиди”, флора, рослинність, охорона, асоціація *Sphagnetum magellanicum* (Malc. 1929) Kastner et Flossner 1933.

Оліготрофне пухівково-сфагнове болото „Селище” розташоване в околицях с. Завадка Сколівського району Львівської області, у басейні р. Завадка – правої притоки р. Стрий. За геоморфологічним районуванням П. М. Цися [22] воно є в межах Стрийсько-Сянської Верховини.

За характером рослинного покриву та особливостями генезису болото „Селище” належить до типових верхових боліт з добре вираженою в рельєфі піднятою центральною частиною. Болота такого типу є рідкісними для Львівщини [16], тому потребують охорони та регулярного ботанічного обстеження з метою виявлення сукцесійних змін їхньої фітоценогічної структури.

Для Українських Карпат подібні болота відомі з Горганів [3], Передкарпаття [4], Свидовця, північно-східних схилів Чорногори [9], Вулканічних Карпат [15, 18], Закарпатської низовини [8] та Стрийсько-Сянської Верховини [17]. На рівнині оліготрофні болота поширені в межах Українського Полісся [5].

Досліджуване болото розташоване безпосередньо поблизу межі створеного 1999 р. Національного природного парку (НПП) „Сколівські Бескиди”. Рослинність НПП „Сколівські Бескиди” представлена переважно лісовими формаціями [13]. Рос-

линність інших типів, зокрема сфагнових боліт, представлена тут недостатньо [16, 10]. Уведення до складу НПП окремих ділянок сфагнових боліт сприяло б підвищенню його регіональної репрезентативності. З цих позицій верхове болото „Селище”, яке безпосередньо межує з парком, становить значний науковий інтерес.

Як зазначено вище, оліготрофне болото „Селище” розташоване у басейні р. Завадка, що належить до геоморфологічного району Стрийсько-Сянської Верховини (Вододільно-Верховинська область) [22]. За природними умовами ця територія типова для західного сектора Українських Карпат.

За кліматичним зонуванням Українських Карпат [2] басейн р. Завадка є у прохолодній термічній зоні. За даними Турківської метеостанції (м. Турка, 587 м над рівнем моря) [1] середня річна температура в цьому районі становить 5,6°C, найнижча (-6,2°C) простежується у лютому. Сума активних температур становить, у середньому 2200°C. Середня тривалість вегетаційного періоду (період з температурою понад +5°C) – 180-200 днів, а період з температурою понад +15°C триває 80-90 днів. Безморозний період становить 130-150 днів. Річна кількість опадів змінюється в широких межах: найбільша кількість їх в окремі роки – 1673 мм, найменша – 844 мм. Максимум опадів (130 мм) зафіксовано в липні. Відносна вологість повітря у теплий період змінюється від 75 до 82%.

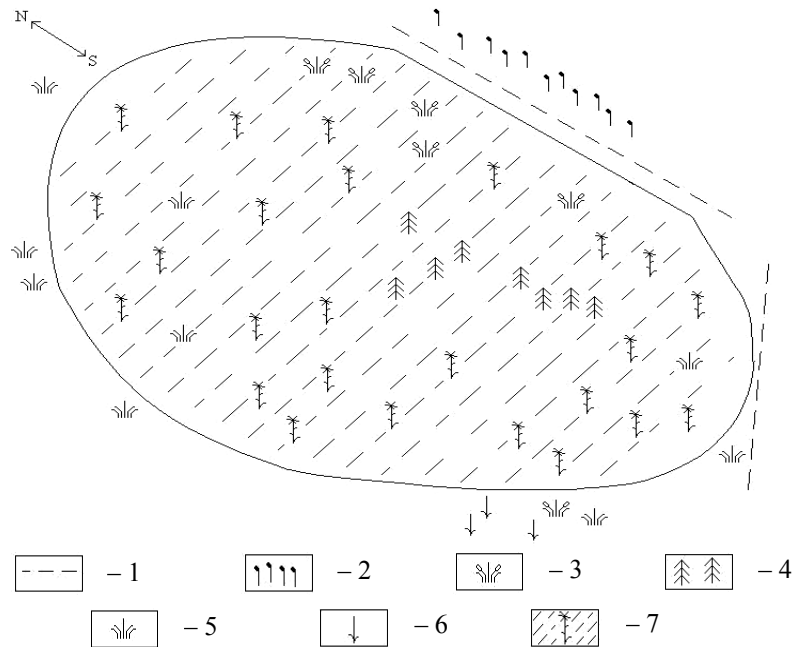
Головною ґрунтоутворювальною породою в басейні р. Завадка є елювіо-делювій продуктів звітрювання флішу Кросненської тектонічної зони [11].

Басейн р. Завадка розташований у лісовій зоні Українських Карпат. За даними М. А. Голубця [12], ця територія належить до висотного поясу букових лісів, а згідно зі схемою геоботанічних районів Українських Карпат М. А. Голубця, К. А. Малиновського і С. М. Стойка [13] – до району смереково-ялицево-букових і ялицево-смереково-букових бескидських лісів (округу темнохвойно-букових привододільних лісів).

Матеріалом для цієї публікації послуговували результати досліджень, виконаних 2001 р. на території болотного масиву „Селище”.

Рослинні угруповання болота ідентифіковано на підставі 30 фітосоціологічних описів, виконаних за методикою Браун-Бланке. Проекційне вкриття оцінювали за п'ятибальною шкалою, зокрема: + – менше 1%, 1 – 1-5%, 2 – 6-15, 3 – 16-25, 4 – 26-50, 5 – 51-100%. Для кожного виду в таблицях наведено його константність (К), під якою ми розуміємо кількість описів, у яких цей вид трапляється в таблиці. Константність виду наведено за п'ятибальною шкалою: I – до 20%, II – 20-40, III – 40-60, IV – 60-80, V – 80-100%. Синтаксономію рослинності прийнято за В. Матушкевич (Matuszkiewicz, 1981), Й. Моравец (Moravec, 1983), В. А. Соломахою (1996) [21, 25, 26]. Збирали та опрацьовували флористичний матеріал за загальноприйнятими методиками [20, 24]. Гербарний матеріал, обсяг якого становить 143 гербарні аркуші, передано до гербарію Інституту екології Карпат НАН України (LWAKNS). Видові назви судинних рослин наведено за С. К. Черепановим (1995) [23], а назви мохоподібних – за Д. К. Зеровим і Л. Я. Партикою (1975) [14].

Оліготрофне пухівково-сфагнове болото площею близько 1,8 га, має овальну форму й простягається з південного сходу на північний захід (див. рисунок). Центральна частина болотного масиву є дещо підвищеною, що свідчить про накопичен-

Картошка рослинного покриття верхового болота „Селище”: 1 – меліоративний канал; 2 – вологі луки з домінуванням *Scirpus sylvaticus*; 3 – чагарники *Frangula alnus*, *Sorbus aucuparia* та інші; 4 – смерекове рідколісся; 5 – чагарники *Salix cinerea* та *S. fragilis*; 6 – екотон з домінуванням *Carex brizoides*; 7 – купини з *Eriophorum vaginatum*.

ня тут значного шару торфу. Поверхня болота дрібнокупинчаста на 60-70% (купи-ни h – 10-20 см, \varnothing – 30-40 см), помірно зволожена, без мочажин. Утворення боло-та, імовірно, відбувалося за типом заростання водойми та накопичення торфу [19].

Оліготрофні болота бідні на мінеральні речовини, мають високу кислотність та втрату рослинами зв'язку із ґрунтом, що зумовлює особливості рослинного покриття таких боліт. За попередніми даними у флорі болота та прилеглих до нього заболоче-них територій росте 74 види судинних рослин, з яких 24 – саме на території оліготроф-ного болота (табл. 1). Серед цих рослин за проекційним вкриттям переважають оліго-трофні та олігомезотрофні види, які звичайно трапляються й на інших верхових боло-тах Українських Карпат (*Eriophorum vaginatum*, *Oxycoccus palustris*, *Vaccinium uliginos-um*, *V. myrtillosum*, *V. vitis-idea*). Однак порівняно з іншими подібними болотами видовий склад флори збіднений, тут не виявлено деяких характерних для подібних угруповань видів: *Andromeda polifolia* L., *Drosera rotundifolia* L., *Empetrum nigrum* L. Цей факт, можливо, пов'язаний з процесами підсушування, що відбуваються на цій території і є наслідком впливу наявних тут меліоративних каналів (див. рисунок); можливий і не-гативний вплив майже щорічного випалювання відмерлих рослин. Реакцією на підсу-

шування болота є заростання території деревною та чагарниковою рослинністю з участю *Abies alba*, *Betula pendula*, *Frangula alnus*, *Picea abies*, *Populus tremula*, *Rubus idaeus*, *Sorbus aucuparia*. Як свідчать літературні дані [6], за підсушування значно погіршується життєвість такого оліготрофного виду, як *Oxycoccus palustris*. Хоча для остаточних висновків щодо поведінки цього виду на болоті „Селище” потрібні довготривалі дослідження, та вже сьогодні можна говорити, що на цій території вид зростає лише на досить обмежених, достатньо зволжених ділянках, переважно ближче до периферії болота. Про підсихання болота свідчить і наявність тут значної кількості мезофітів: *Chamaenerion angustifolium*, *Galeopsis bifida*, *Luzula campestris*, *Persicaria maculata*, *Plantago major*, *Anthoxanthum odoratum*.

Таблиця 1

Види судинних рослин оліготрофного болота „Селище” та прилеглих до нього заболочених територій

Види	Оліготрофна безлісна частина болота	Частина болота з <i>Picea abies</i> та чагарниками	Периферійна мезотрофна частина болота	Периферія з <i>Scirpus sylvaticus</i>
1	2	3	4	5
<i>Abies alba</i> Mill.		+		
<i>Agrostis tenuis</i> Sibth.			+	
<i>Amoria hybrida</i> (L.) C. Presl			+	
<i>Angelica sylvestris</i> L.				+
<i>Anthoxanthum odoratum</i> L.	+			
<i>Athyrium distentifolium</i> Tausch ex Opiz		+		
<i>Betula pendula</i> Roth	+			
<i>Calluna vulgaris</i> (L.) Hull	+	+		
<i>Caltha palustris</i> L.				+
<i>Campanula patula</i> L.				+
<i>Carex brizoides</i> L.			+	
<i>C. nigra</i> (L.) Reichard			+	
<i>Centaurea phrygia</i> L.				+
<i>Chamaenerion angustifolium</i> (L.) Scop.	+		+	
<i>Chrysaspis aurea</i> (Poll.) Greene			+	
<i>Cirsium palustre</i> (L.) Scop.				+
<i>Coccygante flos-coculi</i> (L.) Fourr.				+
<i>Cruciata glabra</i> (L.) Ehrend.				+
<i>Cynosurus cristatus</i> L.				+
<i>Deschampsia caespitosa</i> (L.) Beauv.				+
<i>Dryopteris carthusiana</i> (Vill.) H. P. Fuchs		+		
<i>Epilobium palustre</i> L.				+
<i>Equisetum palustre</i> L.				+
<i>E. sylvaticum</i> L.			+	

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5
<i>Eriophorum vaginatum</i> L.	+	+		
<i>Festuca rubra</i> L.			+	
<i>Filipendula denudata</i> (J. et C. Presl) Fritsch				+
<i>Frangula alnus</i> Mill.		+	+	
<i>Galeopsis bifida</i> Boenn.		+	+	+
<i>G. speciosa</i> Mill.				+
<i>Galium palustre</i> L.				+
<i>Gentiana asclepiadea</i> L.			+	
<i>Geum rivale</i> L.				+
<i>Holcus lanatus</i> L.				+
<i>H. mollis</i> L.			+	
<i>Hypericum maculatum</i> Crantz			+	
<i>Juncus effusus</i> L.			+	
<i>Lathyrus pratensis</i> L.				+
<i>Leucanthemum vulgare</i> Lam.				+
<i>Luzula campestris</i> (L.) DC.	+		+	
<i>Lycopus europaeus</i> L.				+
<i>Lysimachia vulgaris</i> L.				+
<i>Lythrum salicaria</i> L.			+	
<i>Mentha arvensis</i> L.				+
<i>Myosotis nemorosa</i> Bess.				+
<i>Oxycoccus palustris</i> Pers.	+	+		
<i>Persicaria maculata</i> (Rafin.) A. et D. Löve		+		
<i>Phleum pratense</i> L.				+
<i>Picea abies</i> (L.) Karst.		+		
<i>Plantago major</i> L.	+			
<i>Polygonatum verticillatum</i> (L.) All.			+	
<i>Populus tremula</i> L.	+			
<i>Potentilla erecta</i> (L.) Rausch.			+	
<i>Ranunculus acris</i> L.				+
<i>R. flammula</i> L.				+
<i>R. repens</i> L.				+
<i>Rubus idaeus</i> L.		+		
<i>Rumex conglomeratus</i> Murr.				+
<i>Salix cinerea</i> L.		+	+	
<i>S. fragilis</i> L.		+	+	
<i>Sambucus racemosa</i> L.			+	
<i>Scutellaria galericulata</i> L.				+
<i>Scirpus sylvaticus</i> L.				
<i>Scrophularia nodosa</i> L.			+	
<i>Sorbus aucuparia</i> L.		+		
<i>Stachys palustris</i> L.			+	

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5
<i>Stellaria palustris</i> Retz.		+		
<i>Succisa pratensis</i> Moench				+
<i>Typha latifolia</i> L.			+	
<i>Vaccinium vitis-idaea</i> L.	+		+	
<i>V. myrtillus</i> L.	+	+		
<i>V. uliginosum</i> L.	+	+		
<i>Valeriana simplicifolia</i> (Reichenb.) Kabath				+
<i>Veratrum lobelianum</i> Bernh.				+

Таблиця 2

Склад флоронаселення угруповань асоціації *Sphagnetum magellanici* Kastner et Flossner 1933 em. Dierss. 1975 верхнього болота „Селище”

Показник	Номер опису																			
	Ярус	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	К
Площа описової ділянки, м ²		10	10	10	4	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Проекційне вкриття ярусу С, %	С	85	95	90	80	90	85	85	80	80	65	90	85	90	85	90	90	85	80	80
Проекційне вкриття ярусу D, %	D	85	90	80	100	60	70	95	100	100	80	90	80	60	80	80	70	80	100	100
Кількість видів у описі		7	8	6	6	8	12	9	7	9	9	8	9	11	14	10	8	7	6	6
<i>Ch. Sphagnetum magellanici, Sphagnion magellanici, Sphagnetalia magellanici</i>																				
<i>Eriophorum vaginatum</i>	С	4	4	4	5	4	4	4	4	3	4	4	4	5	2	5	5	4	5	V
<i>Vaccinium uliginosum</i>	С	5	5	5	+	4	5	5	5	5	4	5	5	3	5	3	3	-	-	V
<i>Oxycoccus palustris</i>	С	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	+	1	1	2	1	-	II
<i>Sphagnum</i> sp.*	D	5	5	5	5	4	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4	4	5	5	V
<i>Ch. Oxycocco-Sphagnetetea</i>																				
<i>Aulacomnium palustre</i>	D	+	+	1	1	2	2	3	2	2	1	1	2	2	2	1	1	+	+	V
<i>Ch. Vaccinio-Piceion, Vaccinio-Piceetalia, Vaccinio-Piceetea</i>																				
<i>Vaccinium myrtillus</i>	С	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	1	+	4	+	3	3	+	+	I
																				V
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	С	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	1	2	2	2	+	3	III
<i>Picea abies</i>	С	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	I
<i>Sorbus aucuparia</i>	С	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I
Інші види																				
<i>Luzula campestris</i>	С	-	-	-	-	1	+	1	1	+	+	+	+	1	-	-	-	-	-	III
<i>Chamaenerion angustifolium</i>	С	-	-	-	-	+	1	+	+	+	-	-	-	+	-	-	-	-	-	II
<i>Calluna vulgaris</i>	С	3	2	2	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	+	-	-	-	-	II
<i>Frangula alnus</i>	С	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-	-	+	+	+	-	-	-	-	II
<i>Athyrium distentifolium</i>	С	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	+	-	+	-	-	-	I
<i>Betula pendula</i>	С	1	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	I
<i>Populus tremula</i>	С	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	+	-	-	-	-	I
<i>Potentilla erecta</i>	С	-	-	-	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I
<i>Salix fragilis</i>	С	-	-	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	С	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I
<i>Galeopsis bifida</i>	С	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	I
<i>Polytrichum juniperinum</i>	D	3	3	2	1	3	2	1	+	1	4	2	3	2	4	4	3	2	4	V

**Sphagnum nemoreum, S. rubellum*

Таблиця 3

Склад флоронаселення угруповань сукцесійного варіанту асоціації
Sphagnetum magellanicum Kastner et Flossner 1933 em. Dierss. 1975 у східній частині
верхового болота „Селище”

Показник	Номер опису						
	Ярус	19	20	21	22	23	К
Площа описової ділянки, м ²		50	50	50	50	50	
Висота деревного ярусу (А), м	А	5-8	8-10	6-8	6-8	8-10	
Світлова повнота ярусу А	А	0,2	0,3	0,2	0,3	0,4	
Проекційне вкриття ярусу В, %	В	<0,1	0,2	0,1	0,2	0,3	
Проекційне вкриття ярусу С, %	С	75	90	70	75	70	
Проекційне вкриття ярусу D, %	D	90	80	90	70	80	
Кількість видів в описі		11	10	11	11	12	
<i>Ch. Sphagnetum magellanicum, Sphagnion magellanicum, Sphagnetalia magellanicum</i>							
<i>Eriophorum vaginatum</i>	С	4	3	3	2	1	V
<i>Vaccinium uliginosum</i>	С	5	3	3	3	1	V
<i>Oxycoccus palustris</i>	С	2	1	1	–	–	III
<i>Sphagnum</i> sp.*	D	4	5	5	5	4	V
<i>Ch. Oxycocco-Sphagnetea</i>							
<i>Aulacomnium palustre</i>	D	2	1	1	+	+	V
<i>Ch. Vaccinio-Piceion, Vaccinio-Piceetalia, Vaccinio-Piceetea</i>							
<i>Picea abies</i>	А	2	3	2	3	4	V
<i>Picea abies</i>	В	+	2	+	2	3	V
<i>Frangula alnus</i>	В	–	–	+	+	1	III
<i>Vaccinium myrtillus</i>	С	1	+	4	3	5	V
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	С	3	5	3	3	1	V
Інші види							
<i>Luzula campestris</i>	С	1	+	–	–	–	II
<i>Calluna vulgaris</i>	С	1	–	+	–	–	II
<i>Dryopteris carthusiana</i>	С	–	–	–	1	1	II
<i>Abies alba</i>	С	–	–	–	–	1	I
<i>Polytrichum</i> sp.**	D	5	3	4	+	3	V
<i>Pohlia nutans</i>	D	–	–	–	1	3	II

**Sphagnum subnitens, S. plumulosum*

***Polytrichum formosum, P. juniperinum*

На підставі даних про склад флоронаселення болота (табл. 2, 3), ми зачисляємо угруповання болота до асоціації *Sphagnetum magellanicum* (Malc. 1929) Kastner et Flossner 1933 (клас *Oxycocco-Sphagnetea* Br.-Bl. et Tx. 1943, порядок *Sphagnetalia magellanicum* (Pawl. 1928) Moore (1964) 1968, об'єднання *Sphagnion magellanicum* Kastner et Flossner 1933 em. Dierss. 1975) [25]. Східну частину болота розглядаємо як сукцесійний варіант цієї асоціації.

У рослинному покриві болота панують види, характерні для асоціації *Sphagnetum magellanici* [25] (див. табл. 2). Зокрема, це *Eriophorum vaginatum* (константність – V; проєкційне вкриття – 2-5), *Vaccinium uliginosum* (V +5), *Oxycoccus palustris* (II +2), сфагнові мохи¹ (*Sphagnum nemoreum* Scop., *S. rubellum* Wils. з домішкою *S. plumulosum* Roell., *S. quinquefarium* (Braithw.) Warnst.) (V 4-5), *Aulacomnium palustre* (Hedw.) Schwaegr. (V +3). До них приєднуються також у значній кількості характерні види об'єднання *Vaccinio-Piceion* Br.-Bl. 1938 (клас *Vaccinio-Piceetea* Br.-Bl. 1939, порядок *Vaccinio-Piceetalia* Br.-Bl. 1939) [25]: *Vaccinium myrtillus* (IV +4), *V. vitis-idaea* (III +3), *Picea abies* (I +), *Sorbus aucuparia* (I +). Як домішка трапляються *Luzula campestris* (III +1), *Chamaenerion angustifolium* (II +1), *Calluna vulgaris* (II +3), *Frangula alnus* (II +), *Betula pendula*, *Populus tremula*, *Salix fragilis*, *Potentilla erecta*, *Galeopsis bifida* та ін. У моховому ярусі ростуть також *Polytrichum juniperinum* Hedw. (V +4), *P. commune* Hedw., *P. formosum* Hedw.

Угруповання асоціації *Sphagnetum magellanici* є одними з найпоширеніших сфагнових угруповань верхових боліт Середньої Європи на рівнині та в нижніх гірських поясах [25]. Вони типові для об'єднання *Sphagnion magellanici*, зазвичай, без домішки як атлантичних видів, що переходять із порядку *Sphagno-Ericetalia* Br.-Bl. 1948 em. Moore (1964) 1968, так і бореально-субарктичних, що належать до об'єднання *Oxycocco-Empetrition hermaphroditum* (Nordh. 1936) R. Tx. 1937. Ця асоціація має чітко виражений набір характерних видів, якими є види порядку *Sphagnetales magellanici*.

До складу асоціації *Sphagnetum magellanici* належать угруповання верхових боліт, що формуються на кислих оліготрофних місцезростаннях і живляться переважно або винятково з атмосферних опадів. Вони утворюють дуже кислий сфагновий торф, поклади якого можуть сягати значної потужності.

Синтаксономія класу *Oxycocco-Sphagnetea*, до складу якого належить асоціація *Sphagnetum magellanici*, у Європі є дискусійним питанням [25], оскільки їх кліматично й історично зумовлений градієнт мінливості від атлантичної до бореально-континентальної межі поступовий, що разом із загальною флористичною бідністю угруповань дещо ускладнює однозначне розмежування синтаксонів.

Східна частина болота рідколісна (див. табл. 3). Тут ростуть поодинокі особини *Picea abies* (V 2-4), що місцями формують куртини. Під деревним ярусом зберігається панування *Vaccinium uliginosum* (V 1-5), *Eriophorum vaginatum* (V 1-4), *Oxycoccus palustris* (III 1-2) та сфагнових мохів (V 4-5) і дещо більшою є участь характерних видів об'єднання *Vaccinio-Piceion*: *Vaccinium myrtillus* (V +5), *V. vitis-idaea* (V 1-5), *Frangula alnus* (III +1). Поодинокі трапляються також *Calluna vulgaris* (II +1), *Dryopteris carthusiana* (II 1), *Luzula campestris* (II +1), *Abies alba*.

Моховий ярус цієї частини болота, загальне проєкційне вкриття якого місцями сягає 90%, представлений сфагновими мохами (*Sphagnum nemoreum*, *S. plumulosum*, *S. quinquefarium*, *S. rubellum*) (V 4-5) з участю *Aulacomnium palustre* (V +2), *Polytrichum juniperinum*, *P. commune*, *P. formosum* (V +5), *Pohlia nutans* (Hedw.) Lindb. (II 1-3); зрідка трапляється також *Climacium dendroides* (Hedw.) Web. et Mohr.

Види мохоподібних визначив І. С. Данилків, за що автори висловлюють йому щирі подяки.

Болото „Селище” сьогодні перебуває на стадії заростання смерекою, що відображає типові сукцесійні зміни рослинного покриву боліт і переходи від оліготрофного до мезотрофного та евтрофного типів. Водночас тут чітко виявляється процес сільватизації трав'янистих болотних угруповань, заростання відкритих боліт лісом, зокрема смерекою. Зазначимо, що на болоті росте аборигенна смерека європейська з гостролуskатими шишками. Це свідчить про природний хід заселення болота аборигенною деревною породою, про природну зміну болота лісом.

По периферії болота трапляються перезволожені ділянки з домінуванням у покриві *Carex brizoides* (західна сторона болота), *Scirpus sylvaticus*, *Filipendula ulmaria*, *Salix cinerea* (східна сторона болота), що відмежовані від оліготрофної частини болота меліоративним каналом і мають значно багатший флористичний склад (див. табл. 1). Тут трапляються угруповання асоціацій *Scirpetum silvatici* Кнарр 1946 (об'єднання *Calthion* R. Tx. 1936 em Oberd. 1957, порядок *Molinietalia* Koch 1926, клас *Molinio-Arrhenatheretea* R. Tx. 1937), *Filipendulo-Geraniumetum* Koch 1926 (об'єднання *Filipendulo-Petasition* Br.-Bl. 1947, порядок *Molinietalia*, клас *Molinio-Arrhenatheretea*), *Salicetum pentandro-cinereae* (Almq. 1929) Pass. 1961 (об'єднання *Alnion glutinosae* (Malc. 1929) Meijer Drees 1936, порядок *Alnetalia glutinosae* R. Tx. 1937, клас *Alnetea glutinosae* Br.-Bl. et R. Tx. 1943).

Описане болото є цікавим природним об'єктом, що відображає різноманітність рослинного покриву Львівщини і заслуговує на охорону. Проте стан збереження болота – незадовільний. Сільська адміністрація не в стані забезпечити збереженість рослинного покриву болота „Селище”. Оскільки ж болото безпосередньо прилягає до території Національного природного парку „Сколівські Бескиди”, природоохоронна мережа якого перебуває в процесі становлення, то вважаємо за доцільне приєднати його до парку, розширивши межі парку і забезпечивши належну охорону рослинного покриву болота. Подібні оліготрофні болотні угруповання для території парку не відомі, тому введення оліготрофного болота до складу НПП підвищить рівень його репрезентативності в межах Східних Бескидів. Запровадження на цій території охоронного режиму є тим актуальнішим, що болото зазнає майже щорічного випалювання, що негативно впливає на його рослинний покрив. Проте режим часткового використання болота для випасання доцільно залишити без змін.

1. Агрокліматичний довідник по південних районах Львівської області. К.: Держсільгоспвидав УРСР, 1959. 83 с.
2. Андріанов М. С. Клімат // Природа Українських Карпат. Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1968. С. 87-101.
3. Андрієнко Т. Л. Болота Горган // Укр. ботан. журн. 1968. Т. 25. №3. С. 67-72.
4. Андрієнко Т. Л. Оліготрофні болота Передкарпаття // Укр. ботан. журн. 1970. Т. 27. №2. С. 209-215.
5. Андрієнко Т. Л., Прядко О. І., Попович С. Ю. Рідкісні угруповання оліготрофних боліт України // Укр. ботан. журн. 1987. Т. 44. №2. С. 60-64.

6. Боч М. С., Мазинг В. В. Экосистемы болот СССР. Л.: Наука, 1979. 188 с.
7. Брадiс С. М. Про класифікацію рослинності боліт Української РСР // Укр. ботан. журн. 1956. Т. 13. №3. С. 3-16.
8. Брадiс С. М., Андриєнко Т. Л., Лихобабiна С. П. Оліготрофні болота Закарпатської області // Укр. ботан. журн. 1969. Т. 26. №1. С. 29-35.
9. Брадiс С. М., Бачурiна Г. Ф. Рослинність УРСР. Болота УРСР. К.: Наук. думка, 1969. С. 128-134.
10. Воронцов Д. П. Рослинність болота „Журавлине” в національному природному парку „Сколівські Бескиди” // Наук. основи збереження біотичної різноманітності. Львів: Ліга-Прес, 2000. Вип. 2. С. 17-19.
11. Геологическая карта Украинских Карпат и прилегающих прогибов / Под ред. В. А. Шакина. К.: Киевгеология, 1976.
12. Голубец М. А. О высотной зональности растительного покрова Украинских Карпат // Растительный мир высокогорий СССР и вопросы его использования. Фрунзе: Илим, 1967. С. 56-66.
13. Голубец М. А., Малиновський К. А. Рослинність // Природа Українських Карпат. Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1968. С. 125-155.
14. Зеров Д. К., Партика Л. Я. Мохоподібні Українських Карпат. К.: Наук. думка, 1975. 231 с.
15. Комендар В. І., Фодор С. С. Вересово-сфагнове болото в Закарпатській області УРСР // Укр. ботан. журн. 1960. Т. 17. №3. С. 79-81.
16. Мілкіна Л. І. Українські Карпати // Раритетні фітоценози західних регіонів України (Регіональна „Зелена книга”). Львів: Поллі, 1998. С. 30-97.
17. Підгребельна О. М. Знахідка оліготрофного болота на території Стрийсько-Сянської верховини (Українські Карпати) // Наук. основи збереження біотичної різноманітності. Львів: Ліга-Прес, 2001. Вип. 3. С. 46-50.
18. Попов М. Г. Очерк растительности и флоры Карпат. М.: Бюл. Моск. об-ва испытателей природы, новая серия. Отд. ботан. 1949. Т. 13. №5. 303 с.
19. Пьявченко Н. И. Торфяные болота, их природное и хозяйственное значение. М.: Наука, 1985. 152 с.
20. Скворцов А. К. Гербарий: Пособие по методике и технике. М.: Наука, 1977. 199 с.
21. Соломаха В. А. Синтаксономія рослинності України // Укр. фітоценол. зб. Серія А. Фітосоціологія. 1996. Вип. 4 (5). 120 с.
22. Цись П. М. Геоморфологія УРСР. Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1962. 224 с.
23. Черепанов С. К. Сосудистые растения России и сопредельных государств. СПб.: Мир и семья, 1995. 992 с.
24. Forman L., Bridson D. The herbarium Handbook. R. B. G. Kew, 1992. P. 303.
25. Matuszkiewicz W. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roslinnych Polski. Warszawa: Panstwowe Wydawnictwo Naukowe, 1981. 297 s.
26. Moravec J. Rastlinna spolecenstva Ceske Socialisticke Republiky a jejich ohrozeni // Severoceskou prirodou. – priloha 1983/1. 128 s.

**FLORA AND VEGETATION OF THE OLIGOTROPHIC BOG
“SELYSCHE” (EASTERN BESKIDIES)****D. Vorontsov, O. Pidgrebel’na***Institute of Ecology of the Carpathians NAS of Ukraine
Kozelnitska st., 4, L’viv 79026, Ukraine*

The plant cover and the conservation state of the oligotrophic cotton-grass-sphagnum bog “Selysche” were investigated. It was found out not far from the National Natural Park “Skolivs’ky Beskidy” (Ukrainian Carpathian, Lviv Region, Skole district, near v. Zavadka). A brief description of the vegetation is given in the article. It is considered that plant communities of the bog belongs to the association *Sphagnetum magellanici* (Malc. 1929) Kastner et Flossner 1933. The analysis of the bog flora testifies about the mesotrofisation processes. The bog like this are rare for the Natural Park, so the necessity of it’s including to the net of the Park protected objects is substantiated.

Key words: oligotrophic bog, NNP „Skolivs’ky Beskidy”, flora, vegetation, protection, association *Sphagnetum magellanici* (Malc. 1929) Kastner et Flossner 1933.

Стаття надійшла до редколегії 01.03.2002

Прийнята до друку 07.06.2002